

## LEOPARDIGEKKO

Leopardigekko on yleisin lemmikkinä pidettävistä liskoista, ja se sopiikin hyvin myös aloittelijan ensimmäiseksi matelijaksi. Helppohoitoisuudestaan huolimatta leogekollakin on tiettyjä erityisvaatimuksia terraarion, ruokinnan ja hoidon suhteen.

Leopardigekko on yöaktiivinen eli se nukkuu päivät piilossaan ja lähtee liikkeelle valojen sammuttua terraariosta. Gekot liikkuvat enimmäkseen maassa, mutta ne kiipeilevät myös melko ketterästi, jos siihen on mahdollisuus. Leopardigekot kasvavat noin 20-25 cm pituisiksi, ja painoa aikuisella gekolla voi olla 50-100 grammaa.

Koiraat kasvavat yleensä hiukan naaraita suuremmiksi, ja niillä on leveämpi pää kuin naarailta. Sukupuolierot tulevat näkyviin vasta noin 4-6 kuukauden iässä, jolloin koirailta voidaan erottaa vatsapuolella takajalkojen välissä V-muotoinen rauhasrivi. Lisäksi sukukypsän koiraan hännäntyvi on paksumpi kuin naaraalla. Leopardigekot voivat olla sukukypsiä jo 10 kuukauden ikäisinä, mutta nuoret naarat ovat usein liian pienikokoisia munimaan. Siksi naarat kannattaa pitää erillään koiraasta noin puoleltoista vuoden ikään asti tai kunnes naarat ovat vähintään 40-50 grammaisia.

### Hankinta

Leopardigekkoja on yleensä hyvin saatavilla Suomessa niin eläinkaupoissa kuin kasvattajillakin. Leopardigekot lisääntyvät keväisin ja kesällä, jolloin myös poikasia on runsaasti tarjolla. Suomessa syntynyt ja kasvatettu gekko on useimmiten parempi vaihtoehto kuin ulkomailta tuodut liskot. Kasvattajalta hankittu poikanen on todennäköisesti terve ja hyvin ruokittu, ja kasvattajalta saa myös usein hyviä neuvoja ja opastusta liskon hoitoon jatkossakin. Osa eläinkaupoissa myytävistä leogekoista voi kantaa suolistolaisia, jotka pitää hoitaa pois matokuurilla. Madotukseen käydetään Axilur® -nimistä valmistetta, jota myydään apteekissa ilman reseptiä. Annostus on kuitenkin eri kuin kissoilla ja koirilla, ja oikea annostus täytyy varmistaa eläinlääkäriltä.

Leogekon terveys täytyy tarkistaa päällisin puolin ennen ostopäätöstä. Terve gekko on hyvinsyöneen näköinen: luut eivät törrötä lonkkien ja selän kohdalla ja hännässä tulisi olla hieman pyöreyttä. Pienillä poikasilla häntä ei yleensä ole vielä kovin paksu, koska poikanen käyttää ravinnon kasvamiseen. Aikuisella sitävästoin ylimääräinen ravinto kerääntyy rasvana häntään. Silmien täytyy olla kirkkaat ja avoimet, sieraimista ei saa tulla mitään eritettä ja peräpään seudun tulee olla puhdas ulosteista. Terve eläin myös reagoi kun sitä häiritään ja kosketetaan. Tosin kesy gekko ei välttämättä reagoi kosketukseen kovin voimakkaasti, mutta toisaalta lisko ei saa vaikuttaa apaattiselta tai veltolta.

Leopardigekko kuljetetaan kotiin pienessä rasiassa, jonka kanteen tehdään muutamia ilmareikiä. Rasia puolestaan laitetaan kylmälaukkuun tai styroxlaatikkuun. Jos sää on kylmä (alle 20 °C), kylmälaukkuun laitetaan pullollinen haaleaa vettä, jotta lämpötila pysyisi matkan ajan sopivana. Jos taas on kuuma päivä, voidaan pulloon laittaa huoneenlämpöistä vettä tasaamaan lämpötiloja.

Kotona gekko asetetaan rasioineen uuteen valmiiksi sisustettuun terraarioon ja liskon annetaan tulla itse pois kuljetusrasiasta. Gekolle voidaan tarjota ruokaa jo samana iltana, mutta on hyvin tavallista, että lisko paastaa jopa viikon verran uudessa kodissa. Gekon annetaan kotiutua rauhassa uuteen ympäristöönsä. Kun lisko on syönyt hyvin ainakin kahden viikon ajan, voidaan sitä alkaa varovaisesti totuttamaan käteen ja käsittelyyn.

### Terraario

Yhdelle aikuiselle gekolle riittää pohjapinnaltaan noin 40x60 cm kokoinen tila, mutta lisko käyttää hyväkseen isommankin terraarion, jos sellainen on mahdollista tarjota. Jos samassa terraariossa pidetään useampia yksilöitä, pitää tilaa olla enemmän. Naaraita voi yleensä pitää yhdessä, mutta useampaa koirasta ei voi laittaa samaan terraarioon. Yhtä koirasta kohden pitäisi olla vähintään kaksi naarasta, ettei koiras ole koko ajan saman naaraan kimpussa.

Aikuisen leopardigekon terraarion pohjalla voi halutessaan käyttää mm. hienoa hiekkaa, hiekan ja turpeen sekoitusta tai ReptiBarkia. Aikuisen gekonkin kohdalla täytyy pitää huoli, ettei eläin ala syömään pohjamateriaalia. Jos hiekka tuntuu maistuvan liiaksi, on se parasta vaihtaa paperiin. Hiekan syöminen voi olla merkki kalkinpuutteesta tai muuten vain ikävä tapa.

Terraarion varustus on samanlainen kuin poikasillakin, ja tärkeimmät sisusteet ovat wetbox, piilopaikat, vesiastia, kalkkikippo ja ruokakuppi. Wetbox saa olla sen kokoinen, että lisko mahtuu sinne mukavasti ja voi vähän kaivella. Jos samassa terraariossa on useampia yksilöitä, on kosteita turvepiiloja hyvä olla useampia.

Vesi- ja ruokakuppeina voidaan käyttää vaikkapa jyrksijöille ja kissoille tarkoitettuja keraamisia kuppeja. Aikuiset leopardigekot osaavat syödä melko korkeareunaisista kupeista (noin 7 cm) joten sirkkojakin voi laittaa kupissa tarjolle.

## Olosuhteet

Terraarion peruslämpötilaksi sopii sekä poikasilla että aikuisilla noin 24-26 °C, mutta lämmittelypaikalla lämpötilan tulee olla 35-40 astetta. Lämmittelypaikka voidaan luoda terraarion alle sijoitettavalla pienellä lämpömatolla tai spottilampulla. Myös lämpökaapelia voidaan käyttää pohjan lämmittämiseen. Spottilamppua pidetään päällä 12 tuntia päivisin. Lämpömatto voi olla päällä ympäri vuorokauden tai se voidaan sammuttaa muutama tunti valojen sammumisen jälkeen. Spottilampun lisäksi terraarioon ei välttämättä tarvitse laittaa muuta valaisinta. UVB-lampun voi halutessaan asentaa normaaliväristen leopardigekkojen terraarioon, mutta albiinoilla ja hyvin vaaleilla värimuodoilla UV-valo on paras jättää pois, koska albiinoilla on ihossaan vähemmän säteilyltä suojaavia pigmenttejä. Jos leopardigekko saa tarvitsemansa D3-vitamiinin ruoan mukana annettavasta vitamiinijauheesta, ei UVB-lamppu ole sille välttämätön. UV-valo vaikuttaa myös liskojen vireyteen, joten siitä voi olla apua jos lisko tuntuu uneliaalta talvilevon jälkeen tai jos se paastoo turhan pitkään.

## Ruokinta

Leopardigekot ovat hyönteissyöjiä ja luonnossa niiden ruokalistalle kuuluvat erilaiset sirkat, kovakuoriaiset, toukat, madot, torakat ja hämähäkit. Lisäksi gekot voivat syödä myös hiirenpoikasiasia. Terraariossa asuvan leogekon perusruokaa ovat sirkat ja jauhomadot. Monipuolisuutta ruokavalioon saa jättijauhomadoilla, hiirenpinkeillä, vahakoisan toukilla ja perhosilla sekä luonnosta löytyvillä myrkyttömillä ja karvattomilla hyönteisillä.

Ruokaelämistä täytyy huolehtia yhtä hyvin kuin itse gekostakin, sillä huonosti ruokitut ruokaeläimet ovat heikkoa ravintoa liskolle. Jauhوماتoja säilytetään jauhoseoksessa, joka voi koostua mm. vehnäleseistä, puurohiutaleista, soijajauhosta, kuivahiivasta ja jauhetusta koiran/kissanruoasta. Tuoreruokana annetaan pari kertaa viikossa vaikkapa salaattia, kurkkua, porkkanan tai perunan siivuja sekä muita vihanneksia. Sirkkojen ruokaseos koostuu jauhetusta kuivasta koiranruoasta, puurohiutaleista ja vehnäleseistä. Myös kalanruokaa voidaan antaa. Sirkat tarvitsevat nestepitoista tuoreruokaa päivittäin: kurkkua, salaattia, voikukanlehtiä, pala hedelmää jne.

Leopardigekon ruokaan täytyy lisätä aina vitamiini-kalkkijauhetta. Eläinkaupoissa myydään matelijoille sopivia vitamiinivalmisteita. Hyönteiset pölytetään vitamiinissa kauttaaltaan vaikkapa ravistelemalla niitä muovipussissa tai purkin pohjalla vitamiinin kanssa. Ruokaeläimet voi myös täyttää vitamiinilla sisältä päin: kerää edellisenä päivänä tarvittavat ruokaeläimet erilliseen astiaan ja lisää sinne vitamiinijauhetta ja hiukan kalanruokaa. Seuraavana päivänä vitamiinia syöneet ruokaeläimet voi antaa gekolle ruoaksi.

Sopivan kokoinen ruokaeläin on pituudeltaan gekon pään levyinen tai hiukan pidempi. Leogekon poikasille täytyy varata pieniä sirkkoja ja toukkia, sillä ne eivät pysty syömään aikuisia hyönteisiä.

Poikasille annetaan ruokaa aluksi päivittäin, mutta jo kuukauden ikäiselle poikaselle voidaan ruokintaa harventaa joka toiseen päivään. Aikuisille yksilöille ruokaa voidaan antaa pari kertaa viikossa. Lisäännyttämiseen käytettävät yksilöt kannattaa ruokkia useammin, koska ne paastoavat usein keväällä viikkokausia. Kerralla annetaan sen verran ruokaa kuin lisko jaksaa syödä yön aikana. Syömättä jääneitä ruokaeläimiä ei kannata jättää terraarioon, sillä ne menettävät nopeasti ravintoarvoaan.

Ruokinnassa kannattaa noudattaa kohtuullisuutta. Hidas kasvuvauhti on poikasen kannalta terveellisempi vaihtoehto, ja aikuisillakin gekoilla ruokahalu pysyy parempana, jos niitä ei ylikuokita. Lisäksi liikalihavuus lyhentää eläinten elinikää sillä ylimääräinen rasva kerääntyy sisäelimiin. Leopardigekot syövät yleensä hyvin ja ahnaasti niin kauan kun ne kasvavat. Kun ne saavuttavat aikuiskoon -- noin puolen vuoden tai vuoden iässä -- vähenee gekkojen ruokahalu usein huomattavasti. Monet aikuiset gekot pitävät joka vuosi paastokauden, joka yleensä ajoittuu talveen ja alkukevääseen ja voi kestää muutamasta viikosta jopa 2-3 kuukauteen.

Terraariossa pidetään koko ajan pienessä kupissa tarjolla kalkkijauhetta tai kalkkijauheen ja vitamiinijauheen sekoitusta. Erityisesti poikasilla ja munivilla naaraila kalkin sekaan on hyvä lisätä hiukan vitamiinijauhetta. Kalkkina voidaan käyttää esimerkiksi apteekissa myytävää liitujauhetta tai jauhettua seepiansuomua. Vitamiiniksi sopii mm. Nutrobal-vitamiinijauhe ja muut matelijoille tarkoitettut jauhemaiset valmisteet. Tarkista valmisteesta, että se sisältää ainakin A-vitamiinia ja D3-vitamiinia. Vitamiinipurkki on hyvä säilyttää

jääkaapissa. Ostohetkellä vitamiinipurkista kannattaa myös tarkistaa parasta ennen -päivä, sillä vanhentuneista vitamiineista ei ole paljoakaan hyötyä gekolle.

Kalkin puutteesta seuraa luuston haurastumista, lihaksiston heikkoutta ja lopulta kuolema. Ensioireisiin kuuluvat jalkojen tärinä ja ruokaeläinten tiputtelu suusta. Pidemmälle edetessään kalkinpuute aiheuttaa jalkojen turpoamista ja poikasilla etujalat voivat kasvaa kieroön jalkaterät sisään päin.

## **Hoitotoimenpiteet**

Leopardigekon hoitorutiineihin kuuluvat ruokinta, ruokaeläimistä huolehtiminen, veden vaihtaminen, wetboksen kostuttaminen ja terraarion siivoaminen. Vesi vaihdetaan 2-3 päivän välein tai useammin, jos se on likaista. Wetboksen turve täytyy pitää koko ajan kosteana, jotta gekon nahanluonnit onnistuisivat. Lämpimään päähän sijoitettu wetbox kuivuu nopeasti, joten turvetta saa kastella muutaman päivän välein. Viileässä päässä oleva wetbox voi taas jäädä kokonaan käyttämättä. Jos turve likaantuu tai homehtuu, pitää se vaihtaa uuteen. Ulostteet siivotaan terraariosta vähintään kerran viikossa. Poikasilla koko pohjapaperi vaihdetaan uuteen siivouksen yhteydessä. Aikuisilla riittää, että viikkosiivouksen yhteydessä kerätään kakkakikkareet ja muut roskat pois vaikkapa lusikalla. Koko pohjamateriaali vaihdetaan pari kertaa vuodessa tai tarvittaessa useammin.

Poikasena leopardigekko luo nahkaansa melko usein, jopa parin viikon välein. Aikuisilla nahanluontiväli on noin 3-8 viikkoa. Lisääntymisaikana nahkaa luodaan useammin kuin normaalisti, sillä naaraat luovat nahan ennen munimista ja muutama päivä munimisen jälkeen. Leopardigekko syö vanhan nahkansa, joten heti nahanluonnin jälkeen sille ei välttämättä maistu ruoka. Jotta gekko saisi kaikki nahat irrotettua, se tarvitsee terraarioon kosteamman paikan. Liian kuivissa oloissa nahkaa voi jäädä varpaiden ympärille, kuonoon ja silmien ympärille. Varsinkin varpasiin jäänyt nahka voi vaarantaa liskon terveyden, sillä se estää verenkierron varpaassa ja varvas voi mennä kuolioon tai tulehtua pahasti.

Leopardigekko olisi hyvä tarkistaa säännöllisesti, erityisesti varpaiden ja silmien ympäriltä. Jos kiinni jääneitä nahkoja löytyy, niin lisko laitetaan noin puoleksi tunniksi märkien papereiden sekaan pieneen rei'itettyyn rasiaan. Sitten nahat hierotaan varovaisesti irti sormilla. Nahkoja ei saa vetää irti väkisin.

## **Käsittely**

Leopardigekot eivät erityisemmin pidä ihmisen kosketuksesta, eikä niitä pitäisi käsitellä liian usein tai väkisin. Suuri osa leogekoista kuitenkin tottuu melko hyvin ihmiseen, ja jotkut yksilöt voivat olla hyvinkin kiinnostuneita ihmisten puuhista. Käsittelyyn totuttamisesta on ihan käytännön hyötyäkin, sillä liskon terveys ja nahanluontien onnistuminen on helpompi tarkistaa kun gekko ei yritä koko ajan karkuun.

Poikasena leopardigekot ovat usein hyvin arkoja ja aivan pieninä jopa hyökkääviä: vastakuoriutunut poikanen yrittää pelotella tunkeilijaa säntäilemällä suu avoimena ympäriinsä ja päästämällä kitiseviä ääniä. Kasvaessaan useimmat yksilöt rohkaistuvat ja muuttuvat luottavaisemmiksi. Pienen poikasen kanssa täytyy olla kärsivällinen, eikä pelokasta liskoa pitäisi yrittää väkisin totuttaa käsittelyyn.

Totuttaminen aloitetaan siten, että aluksi vain pidetään kättä paikallaan gekon terraariossa pienen matkan päässä liskosta. Jos gekko luikkii piiloon, saa totuttaminen jäädä siltä erää. Tätä jatketaan niin kauan, että gekko ei enää pakene käden ulottuvilta -- joskus gekko voi jopa tulla uteliaana haistelemaan ja nuolemaan kättä. Jos gekko kiipeää kädelle, voi sen antaa tehdä niin. Gekon lähellä pitää liikkua rauhallisesti ja äkkinäisiä liikkeitä pitää välttää.

Kun lisko on tottunut käden läsnäoloon, voidaan varovaisesti ujuttaa käsi gekon vatsan alle tai liskoa voidaan ohjata toisella kädellä kiipeämään toiselle kämmenelle. Aluksi gekkoa pidellään lähellä terraarion pohjaa, sillä se voi säikähtäessään loikata kädeltä. Vasta kun lisko sietää myös hieman kiinnipitämistä, voidaan se ottaa ulos terraariosta. Vältä tarttumasta gekon häntään, sillä se voi säikähtäessään tiputtaa häntänsä puolustuskeinona.

Käsittelyyn tottuneet ja kesyt leopardigekot voivat istuskella rauhallisena pitkiäkin aikoja kämmenellä. Leogekoilla on myös tapana pyrkiä ylös päin, jolloin ne voivat lähteä kiipeämään käsivartta pitkin olkapäälle. Gekon voi antaa kiipeillä harteilla, mutta silloin täytyy huolehtia, ettei se pääse putoamaan korkealta.

Käsittelyä tulisi välttää nahanluonnin aikana, jolloin liskot ovat arempia. Muistathan pestä aina kädet käsiteltyäsi liskoa ja terraarion siivouksen jälkeen, sillä leopardigekot voivat kaikkien matelijoiden tapaan kantaa yleisvaarallista salmonella-bakteeria.

## Talvilepo

Leopardigekkojen normaaliin vuosirytmiiin kuuluu lepojako talvella. Leogekko ei kuitenkaan vaivu horrokseen, vaan se muuttuu uneliaammaksi ja syö vähemmän. Alle vuoden ikäisiä poikasia ei tarvitse laittaa talvilevolle, jos ne eivät itse halua levätä. Sairaavat ja heikkokuntoiset yksilöt on paras pitää lämpimässä koko talven.

Talvilepoon valmistautuminen aloitetaan syksyllä syys-lokakuun paikkeilla, jolloin terraarion päivittäistä lämmitys- ja valaistusaikaa lyhennetään vähitellen. Päivän pituutta voidaan lyhentää esimerkiksi puoli tuntia viikossa, ja samalla ruokaa annetaan harvemmin. Keskitalvella lämmitys voidaan sammuttaa terraariosta kokonaan 1-2 kuukauden ajaksi ja huoneenlämpötilaa voidaan laskea 15-20 asteeseen. Gekot voidaan ruokkia noin kerran viikossa tai kahdessa viikossa, ja ruokintapäivänä pidetään terraarion lämmityslaitteita päällä. Kaikki yksilöt eivät kuitenkaan suostu syömään talvilevon aikana. Jos lämmitystä ei haluta sammuttaa kokonaan, voidaan talvilevosta pitää myös lievennetty versio, jossa lämmitystä ja valoja pidetään päällä 6-8 tuntia vuorokaudessa. Lepojakson loputtua valaistus- ja lämmitysaikaa aletaan taas lisäämään vähitellen ja samalla ruokintaa lisätään.

Talvilepo vaikuttaa aikuisilla yksilöillä voimakkaasti gekkojen lisääntymishalukkuuteen. Keväisin lisääntymiskaudella gekot voivat paastota jopa pari kuukautta ja ne käyttäytyvät aktiivisemmin sekä voivat muuttua aggressiivisemmiksi. Monesti käy niin, että talvipaaston jälkeen gekko siirtyy suoraan lisääntymispaastolle, eikä suostu syömään juuri mitään vaikka terraarion valot ja lämmöt olisivat aivan normaalit. Naaraat alkavat yleensä syömään hyvin viimeistään toisen munasatsin jälkeen, ja koiraiden ruokahalu palaa, kun ne on erotettu naaraista parittelukauden loputtua.

